

KONRÁD HOCK:

ČTVERO LETOR

SESTRY

NEPOSKVRNĚNÉHO

POČETÍ

PANNY MARIE

V PŘEROVĚ

1931

Č T V E R O L E T O R

KONRÁD HOCK:

ČTVERO LETOR

SESTRY

NEPOSKVRNĚNÉHO

POČETÍ

PANNY MARIE

V PŘEROVĚ

1931

Nr. 22581-1930

IMPRIMATUR

Olomucii die 3. Januarii 1931

Josephus Vyvlečka

Praeses a. ep.

C o n s i s t o r i i

Hlava první.

O LETORÁCH VŠEOBECNĚ

I

Dr. Jiří Hagemann píše v své Psychologii: „Modifikace (zvláštnosti) povšechných duševních stavů se týkají méně poznání než citů a snažení, tedy více se vztahují na mysl nežli na ducha. Zvláštnosti jednotlivé duše nevynikají tak ve způsobu poznání jako spíše ve způsobu cítění a snažení. Zde se především ukazuje, že mysl, totiž souhrn citů a snah, se u někoho vzněcuje snadno, u jiného jen zvolna, u tohoto hluboce, u onoho jen povrchně. Tato různá vznětlivost myslí nebo způsob, jak je duše naladěna k citům a snahám, se jmenuje letora. Pozorujeme-li základní rysy individuálních letor a se skupíme-li je podle jejich podobnosti, tak je možno roztržiditi ve čtyři třídy, * kterým

* Moderní vědecká teorie neuznává toto staré vědecké rozdělení letor. V praxi však je vhodné a jistě prospěje i lidem neučeným, když si přečtou tento spisek.

už starověk dal jména: letora sankvinická, cholerická, melancholická a flegmatická. U letory sankvinické je vznětlivost rychlá a povrchní, u cholerické rychlá a hluboká, u melancholické pomalá a hluboká, u flegmatické pomalá a povrchní. Mysl (cit a pud) však je v těsném vztahu k duchu (představivosti), a proto rozličná vznětlivost mysli má vliv na různou reakci ducha (představivosti).”

Letora je tedy základní nálada duše, projevující se zejména tehdy, když něco učiní na duši dojem, ať myšlenkou, představou, nebo vnějšími příhodami.

Letora nám dává odpověď na otázku: Jak se ten člověk chová, jaká nálada ho ovládne, jak se cítí puzen k činu pod vlivem určitého dojmu? Tedy na př. jak si počíná duše toho člověka při pochvale, při pohaně, při urážce, postřehne-li v sobě náklonnost nebo odpor k někomu, nebo také když ho napadne myšlenka na hrozící nebezpečí, za bouře, na cestě tmavým lesem nebo za temné noci, a tehdy, kdy musí se pro něco rozhodnouti.

Můžeme si dáti tyto otázky:

1. Vzrušuje se duše těmito dojmy (myš-

lenkami a příhodami) *rychle* a *mocně*, či jen *pomalů* a *slabě*?

2. Cítí se duše při takových dojmech puzena, aby jednala *okamžitě*, aby odpovídala *rychle*, nebo ji to spíše pudí, aby *posečkala a zachovala se klidně*? Je tedy duše při dojmech rychle činnou, anebo se chová *trpně*?

3. Trvá duševní vzrušení *dlouho* nebo jen *krátce*? Utkvívají dojmy v duši *na-dlouho*, takže se duše při vzpomínce na ně *znovu rozrušuje*, či pomíjejí *brzo* a *lehce*, takže vzpomínka na to vzrušení nebudí vzrušení nového?

Odpověď na tyto otázky ukazuje nám čtvero letor a je zároveň klíčem, podle něhož poznáme letoru jednotlivcovu.

II

Cholerik se dojmy vzrušuje *rychle* a *mocně*. Cítí se puzen, aby ránu splatil ranou. Dojem trvá v duši *dlouho* a působí snadno nové vzrušení.

Sankvinik podobně jako *cholerik* se dojmy vzrušuje *rychle* a *mocně* a cítí se rovněž okamžitě puzen k odvetě. Dojem však

dlouho v duši neutkvívá, nýbrž *brzo zaniká*.

Melancholik se duševními dojmy rozrušuje *slabě*. Protitlak se vůbec *nejeví* nebo teprve po *nějaké době*; dojem však utkvívá v duši *dlouho*, zejména když se dojmy opakují.

Flegmatik se dojmy rozrušuje jen *nepatrně*. Jen *slabě* se cítí puzen k odvetě a dojmy *brzo* mizejí.

Letora cholerická a sankvinická jsou letory *činné*; letora melancholická a flegmatická jsou letory *trpné*. U cholerika a sankvinika je velká náklonnost *k činu*; u melancholika a flegmatika ke *klidu*.

Cholerická a melancholická letora jsou letory *vášnivé*; otřásají duší a dovedou ji rozbouriti v nejhlubším nitru. Sankvinická a flegmatická letora jsou *prostý vášní*; nepůsobí v duši značnějších otřesů.

Chceme-li poznati svou vlastní letoru, nesmíme začínati tím, že hledáme na sobě jednotlivé dobré a zlé vlastnosti, které jsou vytčeny u jednotlivých letor, nýbrž si musíme především odpověděti na tři otázky svrchu uvedené vzhledem k sobě samým. Nejsnáze se nám to podaří, od-

povíme-li si na ně vzhledem k urážkám, jichž se nám dostává. Nejlépe je, zachováme-li při tom tento pořádek: Dovedu při urážce vzdorovati? Mstím se? Musíme-li odpověděti: Nemohu obyčejně na urážku zapomenouti, oplácím ji, vzpomínka na ni mě znovu rozčiluje, dovedu vzdorovati dlouho, několik dní i týdnů, vyhýbati se osobě, která mě urazila, a s ní vůbec nemluvit: tak jsme buď choleriky nebo melancholiky.

Můžeme-li si však odpověděti: Nedovedu dlouho vzdorovati, nedovedu se na někoho dlouho zlobiti, i když mě urazil, jsem s ním opět brzo zadobře, někdy chci vzdorovati a se mračiti, ale nedovedu to, aspoň ne nadlouho, nanejvýš hodinu, dvě: tak jsme buď sankviniky nebo flegmatiky.

Když poznáme, že jsme buď choleriky nebo melancholiky, tažme se dále: „Býváme při urážkách ihned mocně rozrušen? Dávám to najevo řečí a chováním? Cítím se uvnitř značně puzen okamžitě se brániti proti tomu, kdo mě urazil, a splatiti mu urážku urážkou? *Nebo* jsem při urážkách zevně kliden, ač mě uvnitř bolí? Býváme při urážkách zaleknut, zmaten, skles-

dlouho v duši neutkvívá, nýbrž *brzo zaniká*.

Melancholik se duševními dojmy rozrušuje *slabě*. Protitlak se vůbec *nejeví* nebo teprve po *nějaké době*; dojem však utkvívá v duši *dlouho*, zejména když se dojmy opakují.

Flegmatik se dojmy rozrušuje jen *nepatrně*. Jen *slabě* se cítí puzen k odvetě a dojmy *brzo* mizejí.

Letora cholerická a sankvinická jsou letory *činné*; letora melancholická a flegmatická jsou letory *trpné*. U cholerika a sankvinika je velká náklonnost *k činu*; u melancholika a flegmatika ke *klidu*.

Cholerická a melancholická letora jsou letory *vášnivé*; otrásají duší a dovedou ji rozbouřiti v nejhlubším nitru. Sankvinická a flegmatická letora jsou *prostý vášní*; nepůsobí v duši značnějších otřesů.

Chceme-li poznati svou vlastní letoru, nesmíme začínati tím, že hledáme na sobě jednotlivé dobré a zlé vlastnosti, které jsou vytčeny u jednotlivých letor, nýbrž si musíme především odpověděti na tři otázky svrchu uvedené vzhledem k sobě samým. Nejsnáze se nám to podaří, od-

povíme-li si na ně vzhledem k urážkám, jichž se nám dostává. Nejlépe je, zachováme-li při tom tento pořádek: Dovedu při urážce vzdorovati? Mstím se? Musíme-li odpověděti: Nemohu obyčejně na urážku zapomenouti, oplácím ji, vzpomínka na ni mě znovu rozčiluje, dovedu vzdorovati dlouho, několik dní i týdnů, vyhýbati se osobě, která mě urazila, a s ní vůbec nemluvit: tak jsme buď choleriky nebo melancholiky.

Můžeme-li si však odpověděti: Nedovedu dlouho vzdorovati, nedovedu se na někoho dlouho zlobiti, i když mě urazil, jsem s ním opět brzo zadobře, někdy chci vzdorovati a se mračiti, ale nedovedu to, aspoň ne nadlouho, nanejvýš hodinu, dvě: tak jsme buď sankviniky nebo flegmatiky.

Když poznáme, že jsme buď choleriky nebo melancholiky, tažme se dále: „Bývám při urážkách ihned mocně rozrušen? Dávám to najevo řečí a chováním? Cítím se uvnitř značně puzen okamžitě se brániti proti tomu, kdo mě urazil, a splatiti mu urážku urážkou? *Nebo* jsem při urážkách zevně kliden, ač mě uvnitř bolí? Bývám při urážkách zaleknut, zmaten, skles-

lý, takže nemám slov ani odvahy k odvetě, a proto mlčím? Nestává se často, že v tom okamžiku, kdy mě někdo uráží, mě to mrzí jen nepatrně, ale za několik hodin nebo na druhý den jsem tím velice uvnitř rozrušen?

Musíme-li si odpověděti kladně na první otázky, je naše letora cholerickou; musíme-li přisvědčiti k dalším otázkám, jsme melancholiky.

Když jsme poznali, že jsme buď sankviniky nebo flegmatiky, tažme se dále: Vzplanu při urážkách ihned? Chtěl bych rychle vybuchnouti a rychle jednati? Či zůstávám klidný? Jsem k urážkám lhostejný? Nedávám se vyrušovati ze svého klidu? V prvním případě jsme sankviniky, v druhém flegmatiky.

Když si takto ujasníme, kterou letoru máme, tak teprve si povšimněme, máme-li některé z vlastností, které později uvedeme při jednotlivých letorách. Potom můžeme prohloubiti své sebepoznání a zejména si uvědomiti, v jaké míře jsou u nás vyvinuty dobré a špatné vlastnosti naší letory a zdali naše převládající letora není pozměněna přimísením jiné letory.

III

Obyčejně se považuje za něco těžkého poznati letoru. Avšak zkušenost učí, že i osoby bez vyššího vzdělání snadno poznají svou letoru, letoru bližního a letoru svých svěřenců, dostane-li se jim jen správného návodu. Zvláštní obtíže při zkoumání letory se však vyskytují v těchto případech:

1. *Jestliže člověk ještě velice hřešívá.* V tom případě vystupuje do popředí více hříšná náruživost než letora. Tak se může sankvinik, který se letorou velice kloní k snášlivosti, státi bližnímu velmi obtížným a působiti mu velké trápení, když povoluje své zlosti a závisti.

2. *Když člověk již velice pokročil v dokonalosti.* V tom případě bývají zlé vlastnosti letory, jak se obyčejně jeví u každého člověka, již sotva patrné. Sv. Ignác z Loyoly, ač byl vášnivý cholerik, tak ovládal své vášně, že se zevně jevil úplně bez vášně a svému okolí se zdál flegmatikem. Sankvinický svatý František Saleský dokonale překonal svou vznětlivost i náhlá zlostná rozrušování, která se jeví-

vají u sankvinika, ovšem teprve po dvaceti letech ustavičného boje s sebou samým. Svatí melancholické neprojevují smutku, mrzutosti a malomyslnosti, nýbrž po krátkém boji ovládají tyto nebezpečné nálady pohledem na Ukřižovaného.

3. *Když se člověk málo zná.* Kdo nezná svých dobrých a špatných vlastností, kdo nedovede posouditi sílu svých vášní a způsob své vznětlivosti, ten nedovede ani poznati svou letoru; a jestliže se ho vytazujeme, abychom mu v tom pomohli, odpovídá nesprávně, nikoli úmyslně, nýbrž proto, že sebe sama nezná. Proto začátečníci v duchovním životě obyčejně teprve tehdy poznávají svou letoru, když se již delší dobu cvičí v rozjímání a v zpytování svědomí.

4. *Když je člověk velice nervosní.* Při lidech značně nervosních vystupují úkazy nervosity, na příklad neklid v chování, podrážděnost, kolísání v náladě a v předsevzetích, náklonnost k smutku a malomyslnosti, tak značně, že projevy letory ustupují do pozadí. Zejména nesnadno je poznati letoru při lidech hysterických.

5. *Když má člověk letoru t. z. smíšenou.*

Smíšené letory jsou takové, při kterých některá letora převládá, ale zároveň se projevují i zvláštnosti jiné letory. Záhady, které se zde vyskytují, snáze rozřešíme, pozorujeme-li letoru rodičů té osoby. Jsou-li otec i matka téže letory, mívají také děti letoru rodičů. Jsou-li tedy otec i matka choleriky, bývají také děti čistě cholerickými. Mají-li však otec i matka letoru rozdílnou, mívají děti letoru smíšenou. Je-li tedy na příklad otec cholerik a matka melancholik, bývají děti buď choleriky s melancholickým zabarvením nebo melancholiky se zabarvením cholerickým, podle toho, zdali se daly děti na otce neb na matku.

Působí-li někomu poznání vlastní letory potíže, nabude snáze světla, povšimne-li si letory svých rodičů. Chceme-li při smíšené letoře poznati, která letora převládá, musíme letoru zkoumati přesně podle otázek výše uvedených. Ale stává se, i když ne tak často, jak mnozí myslí, že jsou u některého člověka dvě letory tak spojeny, že obě se jeví stejně mocně. V tomto případě lze ovšem nesnadno rozhodnouti, kterou letoru ten člověk má. Pravdě se

však podobá, že časem — na př. utrpením a nesnázemi — jedna z těch letor přece vynikne.

Velmi dobrým prostředkem, abychom poznali letory smíšené — a samo sebou se rozumí, tím spíše čisté — je výraz *oka* a poněkud i způsob *chůze*. Pohled cholerikův jest určitý, pevný, rázný, ohnivý; pohled sankvinikův je veselý, přívětivý, bezstarostný; pohled melancholikův více méně truchlivý a starostlivý; pohled flegmatikův mdlý a neurčitý. Cholerik má chůzi pevnou, rozhodnou a odhodlanou, kdežto sankvinik lehkou a hbitou, chod taneční a drobivý. Chůze melancholikova je pomalá a těžkopádná, flegmatikova lenivá a pohodlná. Nejsnáze lze poznati pohled cholerikův (typický je pohled Napoleonův) a pohled melancholikův. Nepostřehujeme-li v některém pohledu ani určitosti a energie cholerikovy ani truchlivosti melancholikovy, tak lze z pohledu snadno souditi na sankvinika a flegmatika. Při smíšené letoře mluvívá z pohledu letora převládající. Máme-li nějakou zkušenost v rozeznávání pohledu jednotlivých letor, můžeme velmi často již při prvním

setkání s člověkem, ano i pozorující některého člověka na ulici, poznati jeho letoru. Mimo to se v knihách uvádívají ještě jiné *tělesné* zvláštnosti čtvera letor, jako na př. tvar hlavy nebo barva pleti a vlasů, útvar krku a šíje, ale to podle našeho názoru je toliko bezcennou hračkou.

IV

Ač je někdy velmi obtížno poznati letoru některého člověka, přece bychom neměli litovati námahy, abychom poznali svou letoru vlastní a letoru osob, s kterými žijeme nebo se častěji stýkáme, neboť výhody jsou při tom neobyčejně velké.

Poznáme-li letoru svých bližních, budeme jim *lépe rozuměti, správněji s nimi jednati a trpělivěji je snášeti*. Takové výhody však nemůžeme v společenském životě ani dosti oceniti.

Budeme svým bližním *lépe rozuměti*. Dr. Krieg praví v jednom svém spise: „Dotud nepoznáme člověka, dokud nepochopíme jeho letory, jeho snah a cílů. Znati člověka jest znati především jeho letoru.“

Budeme s bližním *správněji jednati*. Cho-

lerik se získá klidným předložením důvodů. Přísným komandováním se uráží, zatvrzuje a popuzuje k největšímu odporu. Melancholik se stává drsným slovem a nepřívětivou tváří nedůvěřivým a uzavřeným. Jestliže však se s ním zachází trvale dobře, stává se měkkým, důvěřivým a přítulným. Na slovo cholerikovo můžeme spoléhati, u sankvinika nemůžeme věřit ani vážným slibům. Neznáme-li tedy letory našich bližních, budeme s nimi jednati převráceně k své vlastní i k jejich škodě.

Budeme bližního *trpělivěji snášeti*. Víme-li, že chyby a slabosti některého člověka mají původ v jeho letoře, omluvíme je a tak snadno se jimi nerozrušíme. Tak zůstaneme klidnými, je-li cholerik ostrý, hrdý, bouřlivý a svéhlavý, nebo když melancholik je zdlouhavý, váhavý, neodhodlaný, když nemluví, a jestli to, co říci má, vyjadřuje velmi nešikovně, nebo když sankvinik je velmi povídavý, lehkomyslný a těkavý, nebo když flegmatik se nedá vyrušiti ze svého obyčejného klidu.

Je nejvyš užitečno, známe-li svou vlastní letoru, neboť teprve tehdy *rozumíme*

sobě samým, svým náladám a zvláštnostem, svému minulému životu. Jeden pán již šedivý a v duchovním životě velmi zkušený pravil, když přečetl toto pojednání o letorách: „Ještě jsem se nikdy tak nepoznal, jak se vidím v těchto rádcích. Ale ani mi nikdo pravdu tak upřímně neřekl jako tato knížka.”

Známe-li svou letoru, pracujeme o svém zdokonalení bezpečně. Vždyť konečně veškerá práce na naší duši záleží v tom, že dobré vlastnosti své letory vzděláváme a zlé potíráme. Tak musí cholerik bojovati opět a opět se svou svévolí, zlostí a pýchou, melancholik se svou malomyslností a bázní před utrpením, sankvinik se svou povídavostí a nestálostí, flegmatik se svou zdlouhavostí a leností.

Když poznáme svou letoru, budeme pokornější, neboť se přesvědčíme, že nejedna dobrá naše vlastnost, kterou jsme měli za ctnost, je spíše přirozenou vlohou, výsledkem naší letory. Tak bude cholerik souditi mnohem skromněji o své pevné vůli, ráznosti a neohroženosti, sankvinik o svém veselém pojmání života, o snadnosti, s níž vychází s těžkými povahami.

melancholik o své hluboké myslí, o lásce k samotě a k modlitbě, flegmatik o své dobrosrdečnosti a o svém duševním klidu.

Letora je člověku vrozena, proto se nemůže zaměnit za letoru jinou. Ale ovšem můžeme a musíme pěstovati a vzdělávati dobré vlastnosti své letory, špatné pak její vlastnosti potlačovati a činiti neškodnými.

Každá letora má v sobě něco dobrého. S každou letorou můžeme konati dobro a dojíti spasení. Je tedy pošetilé a nevděčné přáti si letoru jinou. „Všeliký duch chval Hospodina.” Ž. 150, 6.

Všechny směry a zvláštnosti našeho duševního života mají sloužiti Bohu a přispívati k jeho větší cti a slávě a k záchraně duší. Lidé různých letor, kteří žijí spolu, nemají se navzájem odpuzovati, nýbrž se vespolek doplňovati a podporovati.

Jestliže dále pravíme „cholerik, sankvinik atd. to dělá tak a tak,” nepravíme tím: „on to tak musí dělati,” nebo „on to tak vždy dělá,” nýbrž: „dělává to tak *obyčejně*, nebo má k tomu zvláštní *náklonnost*.”

Hlava druhá.

LETORA CHOLERICKÁ

I. Podstata cholerické letory.

Duše cholerikova bývá tím, co na ni působí, vzrušena *rychle a prudce*. Odpor nastává *okamžitě*. Dojem utkvívá v duši *dlouho*.

II. Podstatné známky cholerika dobrého i zlého.

Cholerik má smysl a nadšení pro věci velké. Nevyhledává věci všedních, nýbrž se snaží o věci *vynikající*. Chce se *vyší-
nouti vysoko*, ať ve věcech časných tím, že se snaží nabýti značného jmění, rozsáhlého obchodu, nádherného bytu, slavného jména, vynikajícího postavení, nebo ve věcech, které se týkají spásy duše, tím, že pociťuje mocnou touhu, aby se stal svatým, aby pro Boha a pro bližního mohl přinést velké oběti, aby mnoho duší zachránil pro Boha a pro nebe. Vrozenou ctností cholerikovou je *velkodušnost*, kte-

rá pohrdá věcmi nízkými a snaží se o to, co je vpravdě šlechtivé, velké a hrdinné.

V této snaze o velké věci podporuje cholerika:

1. *bystřý rozum*; cholerik bývá obyčejně, ač ne vždycky, duševně nadán. Je to člověk *rozumový*. Obrazivost a zvláště citový život bývají zakrnělé.

2. *silná vůle*, která se neleká obtíží, nýbrž právě při nich napíná veškerou sílu a také při obětech vytrvává, dokud nedosáhne cíle. Zbabělosti a malomyslnosti cholerik nezná.

3. *velká vášnivost*. Cholerik je člověk s velkými vášněmi; zejména tehdy, když spěje za svými vznešenými plány, nebo když se setkává s odporem, bývá zmítán prudkým vášnivým rozrušením.

4. *pud*, často neuvědomělý, aby *jiné ovládl* a podrobil k své službě. Cholerik je rozeným vládcem. Dělá mu dobře, když může někoho komandovati, ovládati a organisovati velké masy.

V této snaze o velké věci jest cholerikovi překážkou velmi nebezpečnou jeho *nemoudrost*. Cholerik bývá tím, co chce, ihned úplně zaujat a spěje potom příliš

rychle a vášnivě k svému cíli, takže velmi málo uvažuje, zdali touto cestou také skutečně může cíle dosáhnouti. Vidí jen jedinou cestu, kterou nastoupil v přenáhlené vášni bez dlouhých úvah, a nepozoruje, že by jinou cestou došel cíle mnohem snáze a lépe. Naskytnou-li se mu na nesprávné cestě překážky, nesnadno se jeho pýcha odhodlá, aby se vrátil, a pokouší se velmi tvrdošíjně, aby stůj co stůj došel cíle cestou jednou započatou. Ano, cholerik chce proraziti hlavou zeď, ač vedle má vrata, kterými by mohl projíti pohodlně.

Touto nemoudrostí marí mnoho síly, jíž by mohl užítí lépe. Odpuzuje si nejlepší přátele, takže konečně stojí osamocen a je všude neoblíben. Připravuje se sám o nejkrásnější úspěchy. Nechce ovšem uznati, že je sám hlavní příčinou nezdaru.

Tato nemoudrost ve volbě prostředků se u cholerika jevívá také v touze po dokonalosti, takže, ač se usilovně snaží, přece dokonalosti nedosahuje. Před tímto nebezpečím se může cholerik chrániti tím, že se ochotně a pokorně podrobuje pokynům svého duchovního vůdce.

III. Zlé vlastnosti cholerické letory.

1. P ý c h a,

jež se jevívá zvláště v těchto věcech:

a) Cholerik bývá velmi *zaujat sebou samým*. Má vysoké mínění o svých přednostech a výkonech. Považuje se za něco zvláštního a domnívá se, že je povolán k velikým věcem. Ano i mnohé své chyby, na příklad pýchu, svéhlavost a hněvivost, má za něco oprávněného, ano velikého.

b) Cholerik je velice *svéhlavý, pánovitý*. Domnívá se, že je vždy v právu, chce míti poslední slovo, nestrpí odporu, nechce povoliti.

c) Cholerik příliš *důvěřuje sobě samému*. Velmi spoléhá na své vědomosti a dovednosti, zamítá cizí pomoc, udělá si svou práci rád sám, jednak že se mu nechce prositi, a pak také proto, že se považuje za důkladnějšího, než jsou jiní, a myslí, že bude hotov i bez nich. Cholerika lze těžko přesvědčiti, že i v malých věcech potřebuje pomoci Boží. Proto nerad prosí o milost Boží a chtěl by i velká pokušení překonávati vlastní silou. Touto sebedů-

věrou v duchovním životě upadá cholerik do mnoha i těžkých hříchů. Tato důvěra v sebe je hlavní příčinou, proč tak mnohý cholerik se nestává svatým, ač přináší velké oběti. Vězí v něm pořádná porce pýchy luciferovy. Počíná si tak, jako by dokonalost a nebe nebyly především darem Božím, nýbrž výsledkem jeho vlastní námahy.

d) Cholerik *pohrdá bližním*. Jiní lidé se mu zdají hloupými, slabými, nešikovnými, zdlouhavými, zvlášť když je přirovnává k sobě. Svě pohrdání bližním ukazuje pohrdavými, posměšnými řečmi o jiných, a v tom, jak pánovitě se chová k svému okolí, zvláště k podřízeným.

e) Cholerik je *vládychtivý a ctižádostivý*. Rád bývá v čele. Chce, aby se mu obdivovali, jemu se podrobovali. Snižuje, potírá a pronásleduje i prostředky nepěknými osoby, které jeho ctižádosti stojí v cestě.

f) Cholerik bývá *hluboce uražen* při zahanbení a pokoření. Velice se zlobí i při vzpomínce na vlastní hříchy, neboť jest nucen míti o sobě nepatrné mínění. Z nevole nad svými hříchy dovede vzdorovati i Bohu.

2. Zlost.

Cholerik bývá při námitkách, odporu a při osobních urážkách uvnitř velmi rozčilen. Toto rozčilení se jeví zevně *tvrdými slovy*, která bývají formou velmi slušná a zdvořilá, ale hluboce zraňují tónem, kterým bývají pronesena. Nikdo nedovede málo slovy bližního tak zraniti jako cholerik. Tím hůř je, že cholerik činívá v zlosti nepravdivé a přepjaté výčitky, ano v své vášni také úmysly a slova člověka, který jej popudil k hněvu, nesprávně vykládá, překrucuje a takové chyby, jež ve skutečnosti ani nejsou, kárá nejostřejšími výrazy. Tímto bezprávím, jehož se cholerik v hněvu dopouští na bližním, odpuzuje si nejlepší přátele.

U cholerika dochází také k prudkým výbuchům zlosti, vzteku a zuřivosti. Jeho hněv přechází často v hlubokou nenávist. Na velké urážky nemůže cholerik zapomenouti.

Hněvem a pýchou se dává svěsti ke skutkům, o nichž sám ví určitě, že mu samému nebo jiným způsobí velkou škodu (na zdraví, na práci a na majetku, ztrátu

povolání a nejlepších přátel). V své pýše dovede navždy zahoditi plány, na jejichž provedení pracoval léta. P. Schram, Theol. myst. II, praví: „Cholerik by raději umřel, než se pokořil.”

3. Přetvářka a pokrytectví.

Ačkoli je cholerik přirozeně šlechetný a upřímný, přece ho pýcha a svéhlavost lehce svádí k nízké nepravosti přetvářky a pokrytectví. Přetvařuje se, nechť je nijak uznati, že podlehl slabosti a utrpěl porážku. Přetvařuje se a užívá lsti a lži, vidí-li, že svých plánů nemůže provést násilím. P. Schram praví: „Byv potrestán, nepolepšuje své nepravosti, nýbrž ji zatajuje.”

4. Necitelnost a tvrdost srdce.

Cholerik je člověk rozumový. Má „dvě hlavy, ale nemá srdce”. Toto ustupování citového života do pozadí má pro cholerika mnohé výhody. Není mu zatěžko postrádati citelných útěch v modlitbě a snášení dlouho duchovní vyprahlost. Měkké, sentimentální nálady se mu protíví. Mil-

kování a něžnosti, jako bývají při zvláštním přátelství, nenávidí. Nedá se pohnouti ani nepravým soucitem, aby opustil cestu povinnosti nebo obětoval své zásady. Ale jinak je mu zakrňlost citového života na škodu. Cholerik dovede býti při cizím utrpení velmi tvrdým, bezcitným a nemilosrdným. Dovede chladně zašlapati cizí štěstí, nemůže-li se vyšinouti jinak. Choleričtí představení by se měli denně tázati sebe samých, nejsou-li netečnými a tvrdými k podřízeným, zvláště k nemocným, slabě nadaným a unaveným.

IV. Dobré vlastnosti cholerikovy.

Užívá-li cholerik své síly ve službách dobra, může *velmi mnoho* vykonati ke cti a slávě Boží, k spáse bližního a pro své vlastní časné i věčné dobro. V tom mu pomáhá bystrý rozum, nadšení pro všechno šlechetné a velké, síla a rozhodnost vůle, která se ničeho neleká, a velká čilost, skterou jeho duše pojímá myšlenky a plány.

Cholerik se může poměrně snadno státi *svatým*. Kanonisovaní světcové byli mimo malé vyjimky buďto cholerikové nebo me-

lancholikové. Dobrý cholerik bývá snadno soustředěný při modlitbě, poněvadž silnou vůlí snadno přemáhá roztržitost a zejména proto, že přirozeně lehčeji a živěji může pozornost soustřeďovati na jednu věc. To může také býti příčinou, že cholerik snadno dosahuje modlitby jednoduché. Při žádné letoře se nevyskytuje tak často vlastní nazírání jako při letoře cholerické.

Dobrý cholerik je velmi trpělivý a pevný v tělesných bolestech, ochotný k obětem, vytrvalý v kajícnostech a vnitřním umrtvování, velkodušný a šlechetný k nuzným a poraženým a má velký odpor ke všemu nízkému a sprostému. Ačkoli pycha proniká duši cholerikovu až do nejhlubších hlubin, takže se zdá, že jest jeho jedinou vášní, a při všem, co koná, objevuje v sobě cholerik pyšné myšlenky, přece, snaží-li se opravdu o dokonalost, dovede snášeti klidně největší pokořování, ano i dobrovolně je vyhledávati. Protože mysl cholerikova není měkká, nýbrž tvrdá, má cholerik přirozeně méně tělesných pokušení a může snadno zachovati čistotu. Ovšem, oddá-li se cholerik dobrovolně ne-

řesti nečistoty, bývají projevy této vášně u něho děsné a strašlivé.

Cholerik dosahuje velikých výsledků také v *povolání*. Poněvadž letora cholerická je činná, cítí se cholerik ustavičně puzen k činnosti, k práci. Vše mu jde od ruky. Nemůže býti bez práce a pracuje rychle a pilně. V tom, co podniká, je vytrvalý a odvážný i při obtížích. Můžeme mu bez obavy svěřiti nejtěžší úřady a velké úkoly. V řeči je cholerik stručný a určitý, nemiluje zbytečných opakování. Tato stručnost, určitost a pevnost v řeči a v chování zjednává velkou autoritu cholerickým povahám, které jsou činné ve výchově. Choleričtí vychovatelé mají v sobě cosi mužného a nedají si od svých svěřenců skákat po hlavě, jak tomu nezřídka bývá u zdlouhavého a váhavého melancholika. Cholerik umí mlčeti jako hrob.

V. Čeho má cholerik zvláště dbáti při sebevýchově?

1. Cholerik musí čerpati ze slova Božího (z rozjímání, z duchovní četby, z kázání) nebo ze svých životních zkušeností *velké*

myšlenky, které by mu utkvěly v duši a znovu a znovu v něm probouzely nadšení pro Boha a pro dobro. Takových myšlenek nemusí býti mnoho. Cholerickému sv. Ignáci stačila jediná myšlenka: „Všecko k větší cti a slávě Boží!” Cholerickému sv. Františku Xaverskému: „Co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu utrpěl?” Mat. 16, 26. Dobrá myšlenka, která uchvátí cholerika, je mu hvězdou, která ho přes všechny nesnáze vede k nohám Spasitelovým.

2. Cholerik se musí učit tomu, aby den ze dne a častěji za den snažně a pokorně *prosil* Boha o přispění. Dokud se cholerik nenaučí prosit, neučiní na cestě dokonalosti velkých pokroků, neboť i na cholerika se vztahují slova Ježíše Krista: „Proste a bude vám dáno.” Ještě rychleji se dostane kupředu, jestliže dovede *poprositi* o poučení a podporu své bližní, třeba jen své představené nebo zpovědníka.

3. Cholerik se ve všem musí řídit jediným *předsevzetím*: „V ničem *nebudu hledati sebe*, nýbrž vždy se budu považovati:

a) za *nástroj Boží*, jehož Bůh může užívat podle své nejsv. vůle;

b) *za služebníka svých bližních, za něž se chci denně obětovati.*” Musí jednati podle slov Kristových: „Kdo chce mezi vámi býti prvním (chce se vyšinouti hodně vysoko), bude služebníkem všech!” Marek 10, 44.

4. Cholerik musí ustavičně bojovati proti své *pýše a zlosti. Pýcha je cholerikovým neštěstím, pokora jest jeho spásou.* Proto:

a) konej o této věci po celá léta zvláštní zpytování svědomí.

b) Pokořuj se *dobrovolně* v sv. zpovědi, před představenými a před bližními. *Pros Boha a své okolí o pokořování, a dostane-li se ti ho, přijímej je velkodušně!* Pro cholerika je lépe, když přijímá pokoření od jiných, než když se sám pokořuje.

c) Uctívej důvěrně tiché a pokorné Srdce Ježíšovo!

VI. Čeho se má dbáti při výchově cholerika a při zacházení s ním?

Cholerikové mohou své rodině, svému okolí, obci i státu velice prospěti svou důkladností. Cholerik je rozený vůdce a organisátor, který na mysli nikdy neklesá.

Dobrý cholerik vyhledává neúnavně a bez lidské bázně ohrožené duše; rozšiřuje vytrvale dobré spisy a pracuje při nejednom nezdaru radostně o rozkvětu katolických spolků a tak je pro Církev požehnáním.

Jinak však, jestliže cholerik nepotírá stinné vlastnosti své letory, může v soukromých i veřejných sdruženích působiti svou umíněností a ctižádostí jako třaska-vina a vnášeti do nich zmatek. Proto je třeba věnovati zvláštní péči výchově cholerika a zacházení s ním. Výchova cholerika je těžká, ale stojí za práci.

1. Cholerika je třeba všestranně a *dobře vzdělati*, aby se při svých dobrých vlohách také skutečně něčemu naučil. Jinak se bude později chtíti vzdělávati sám, zanedbává povinnosti svého povolání, a co jest ještě horší, bude domýšlivý na své nadání, ačkoli ve skutečnosti své vlohy nijak nevzdělal a vlastně se nenaučil ničemu.

Cholerikové, kteří nejsou příliš nadáni nebo nejsou vzděláni podle svých vloh, mohou, jakmile se stanou samostatnými anebo představenými, činiti velmi mnoho přehmatů, a ztrpčovati svému okolí život tím, že umíněně trvají na svých rozkazech,

ačkoli věci, o niž jde, buď vůbec nerozumějí, anebo o ní soudí převráceně. Takoví cholerikové jednají často podle pověstné zásady: Sic volo, sic iubeo; stat pro ratio ne voluntas. — Tak chci, tak poroučím! Má vůle je dostatečným důvodem!

2. Cholerika musíme přivést k tomu, aby se dal *dobrovolně* vychovávat; t. j. aby dobrovolně a radostně přijímal vše, co směřuje k tomu, aby se jeho pýcha pokořila a jeho hněv utlumil. Tvrdým a hrdým zacházením se cholerik nepolepší, nýbrž roztrpčí a zatvrdí. Naproti tomu můžeme i velmi pyšného cholerika k dobrému lehce přivést rozumovými důvody a nadpřirozenými pohnutkami. Při výchově cholerika se vychovatel nesmí zlobiti a sám svéhlavě říkati: „Uvidíme, zdali jeho umíněnost zlomím nebo ne.“ Musí sám zůstat klidný a také cholerika nechat, aby se uklidnil, a potom mu říci: „Buďte rozumný a nechejte se mnou vésti, aby se vaše chyby odstranily a dobré vaše vlastnosti ještě více zušlechtily.“

Také při výchově *cholerického dítěte* je hlavní věc, abychom dítěti dali *dobré myšlenky*, připomínali mu jeho dobrou vůli,

jeho cit pro čest, jeho ošklivost ke všemu nízkému a připomínati mu jeho časné i věčné štěstí. Hledme dítě přivést k tomu, aby samo *dobrovolně* za vedení vychovatele pracovalo o polepšení svých chyb a o vzdělání dobrých vlastností své letory. Neroztrpčujme cholerické dítě zahanbujícími tresty, nýbrž snažme se je přesvědčiti, že trest je pro ně nutný, spravedlivý a oprávněný.

Hlava třetí.

LETORA SANKVINICKÁ

I. Podstata sankvinické letory.

Duše sankvinikova bývá tím, co na ni působí, rozrušena *rychle* a prudce. Odpor přichází *rychle*, ale dojem v duši trvá jen *krátký čas*. Vzpomínkou na prožité události nebudí se tedy snadno nové rozrušení.

II. Špatné a dobré vlastnosti sankvinické letory.

1. Povrchnost.

Sankvinik nejde do *hloubky* a nepojímá *celku*, nýbrž spokojuje se *povrchem* a *částí celku*. Dříve totiž, než se sankvinik ponoří do svého předmětu, slábne jeho zájem, poněvadž zase již nové dojmy poutají jeho pozornost. Sankvinik miluje lehké, nápadné práce, při kterých nemusí mysliti příliš vážně a usilovně. Ovšem je těžko sankvinika přesvědčiti o tom, že je povrchní. Naopak, obyčejně se domnívá, že svou

práci pojal dokonale. Myslí si na př., že kázání rozuměl velmi dobře a že si je zapamatoval, porozuměl mu však sotva s polovice.

2. Nestálost.

Poněvadž u sankvinika netrvalí dojmy dlouho, střídají se u něho velmi rychle. Výsledek toho je velká nestálost, jíž si musí býti vědom každý, kdo se sankvinikem pracuje nebo obcuje, nechce-li se dočkati nepříjemných zklamání. Sankvinik je nestálý v náladách; hned pláč, hned smích; nestálý v názorech: dnes hájí, co před týdnem popíral; nestálý v předsevzetích: je-li mu předloženo nové hledisko, lehce zanechá svých dosavadních plánů. Taková nestálost snadno uvádí sankvinika v podezření, že není charakterem, člověkem zásad. Sankvinik sám to ovšem popírá tím, že pro každou změnu se může vykázati novým důvodem. Neuvědomuje si, že se má vše napřed důkladně promysleti a řádně přezkoušeti a že se nesmíme poddávat každému novému dojmu, každé nové náladě. I v práci a zábavě je sankvi-

nik chvilkový. Miluje ve všem změnu. Podobá se včele, která poletuje od květiny ke květině, odevšad ssaje a sbírá nejlepší, nebo dítěti, které se brzo nasytí své nové hračky.

3. S m y s l p r o z e v n ě j š e k .

Sankvinik se nerad ponořuje do svého nitra, nýbrž jeho zájem se obrací více na zevnějšek. V tom je pravým opakem melancholickým, který se zálibou se zhloubává do svého vnitřního života a myšlenkového světa a pro vnější věci má málo smyslu. Smysl pro zevnějšek se u sankvinika jeví velkou pozorností, kterou věnuje sobě a jiným, sličné tváři, krásnému, nápadnému obleku a příjemným způsobům v chování. U něho je v činnosti zvláště *patero smyslů*, kdežto u cholerika pracuje více rozum a vůle, u melancholika city, srdce. Sankvinik „*vidí všecko, slyší všecko a mluví o všem*“. Zejména nápadná jest u něho snadnost, živost a nevyčerpatelnost v mluvení, která bývá často nepříjemně pociťována jako *povídavost*. Pro živou činnost svých smyslů má sankvinik

také velký smysl pro *maličkosti*. To je výhoda, které se cholerikovi a melancholikovi více méně nedostává.

4. Veselé pojmání života.

Sankvinik pojímá vše zvesela. Jest optimista. Nevidí obtíží a očekává stále dobrý konec. A daří-li se věc špatně, umí se snadno potěšiti a příliš dlouho se netrápí. S touto životní radostí sankvinikovou souvisí nápadný sklon činiti si z jiných posměch, prováděti jim nějaké čtveráctví. Při tom se mu rozumí samo sebou, že jiní jeho rozpustilé kousky snesou, a nemůže se dosti nadiviti, když se zlobí pro jeho posměch a nevhodné vtipy.

5. Nemá hlubokých vášní.

Vášně sankvinikovy se rychle vzněcují, ale nejsou hluboké. Jsou jako oheň ze slámy, který nadělá mnoho hluku, ale brzo uhasíná, kdežto vášně cholerikovy jsou jako požár, který velmi rádí a vše ničí. Nedostatek hlubokých vášní je sankvinikovi v duchovním životě k dobrému po-

tud, že sankvinik bývá většinou uchráněn velkých vnitřních bouří a zkoušek a že obyčejně slouží Bohu s jakousi veselostí a klidem, ježto nemá ani vášní cholericových ani malomyslnosti a úzkosti melancholikovy.

III. Zlé vlastnosti sankvinikovy.

1. Marnivost a samolibost.

Pýcha sankvinikova se nejeví jako pánovitost, svéhlavost a umíněnost cholericova, ani ne jako bázeň před zahanbením u melancholika, nýbrž jako veliká marnivost. Sankvinik má skoro dětinskou radost sám ze sebe, ze svého zevnějšku, oděvu, ze své práce. Velice rád se pozoruje v zrcadle nebo v okenní tabuli. Je šťasten, je-li chválen, proto je také velmi přístupný lichocením. Pochvalou a lichocením může býti sankvinik snadno sveden k největšímu pošetilostem, ano i k hanebným hříchům.

2. Náklonnost k milkování, k zá- visti a ctižádosti.

Poněvadž je sankvinik málo vnitřní a příliš dbá zevnějšku a protože je přístupný lichocení, kloní se k zvláštním přátelstvím a k milkování. Ale jeho láska není hluboká, snadno se mění. Dobrý sankvinik by se spokojil při milkování povrchními projevy něžnosti. Ale protože je lehkomyslný a povolný, často i optimistický, domnívaje se, že hřích nemůže mít zlých následků, dává se strhnouti k těžkým pochybením. Špatná sankvinická žena se bezcharakterně oddává hříchu a příliš se po hříchu neznepokojuje výčitkami svědomí.

Svou marnivostí a náchylností k milkování přichází sankvinik k *závisti* a *ctižádosti* a ke všem těm křivým domněnkám a malicherným ošklivým porušováním lásky, jež ze závisti a ctižádosti obyčejně pocházejí.

Protože sankvinik se dá lehce zaujmouti vnějšími věcmi a klonívá se k zvláštnímu přátelství, je mu těžké býti nestranným a spravedlivým. Sankviničtí před-

stavení, sankvinické vychovatelky mívají miláčky, jimž dávají přednost před jinými. Sankvinik má velkou náklonnost *lichotiti* lidem, kteří se mu líbí.

3. Radost ze života a touha po zábavách.

Sankvinik není rád sám. Miluje společnost a zábavu; chce užívatí života. Při zábavách dovede býti velmi rozpustilým a lehkomyšlným.

4. Bázeň před ctnostmi, které vyžadují námahy.

Všechno, co jest obětí pro smysly, je sankvinikovi těžkým. Ovládati oči, nesměti všechno slyšet, krotiti jazyk, zachovávatí mlčení jsou pro něho těžké věci. Umrtvovati svou chuť, zříkati se milých jídel není mu snadné. Tělesných kajícností se bojí. Jenom velmi hodný sankvinik dokáže konati za své hříchy dlouholeté pokání. Obyčejný sankvinik žije podle zásady, že svátostným rozhřešením jsou hříchy shlazeny a že je zbytečné, ano škodlivé trápití se pro dřívější hříchy.

5. Jiné vady sankvinické letory.

a) *Úsudky* sankvinikovy bývají často *mylné*, protože věc zkoumává jen povrchně, jen částečně, nevidí obtíží a svou náklonností se stává stranickým a také stranicky usuzuje.

b) *Podniky* sankvinikovy často nemívají úspěchu, protože sankvinik má dobrý výsledek stále za samozřejmý. Proto nevěnuje možným obtížím a překážkám náležitou pozornost, také proto, že není vytrvalý a brzo pozbývá zájmu o věc.

c) Sankvinik je *nestálý v dobrém*. Snadno se dá vésti od jiných. Proto se dá lehce svést, přijde-li do rukou lehkomyšlných nebo zlých lidí. Je rychle nadšen pro dobro, ale jeho nadšení rychle zaniká. Vyskočí s Petrem odvážně z lodičky a chce kráčet po vodě, ale hned dostává strach, že by mohl zahynouti. Tasí s Petrem pro Krista bouřlivě meč, ale brzo prchá. S nejlepším úmyslem jde s Petrem do společnosti nepřátel Kristových a v téže společnosti Krista za chvíli zapírá.

d) *Sebepoznání* mívá sankvinik *špatné*, poněvadž se ustavičně rozptyluje a nerad

vchází do svého nitra, nerad hlouběji přemýšlí o sobě a o svém jednání.

e) *Život modlitby* trpí u sankvinika trojí obtíží. Nesnáze mu působí *vnitřní* modlitba, při níž je třeba klidného delšího zpytování, přemýšlení; je mu tedy těžké rozjímání, duchovní čtení, zpytování svědomí. Činnost smyslová a neklidná obrazivost jej snadno činí *roztržitým* a tak mu překážejí dosáhnouti hlubší, trvalejší soustředěnosti v Bohu. Při modlitbě přikládá velkou důležitost *citu* a smyslové útěše, proto při duchovní vyprahlosti se mu modlitba omrzuje a nechává jí.

IV. Dobré vlastnosti sankvinikovy.

1. Sankvinik má některé vlastnosti, pro něž dobře vychází s bližními a je u nich oblíben.

a) Sankvinik se s lidmi *hned seznámí*. Je ke všem lidem velmi sdílný a hovorný a lehce se přidružuje i k cizím lidem.

b) Je *přívětivý a veselý* v řeči i v chování a dovede bližní příjemně bavit zajímavým vypravováním a vtipnými nápady.

c) Je velmi milý a *úslužný*. Nerozdává svá dobrodiní chladně jako cholerik ani ne tak něžně a cituplně jako melancholik, ale přece tak vesele a radostně, že si člověk dá rád od něho pomoci.

d) Má *zájem*, když se bližnímu něco nemilého přihodí, a je stále hotov nějakou veselou poznámkou zaplašiti starost bližního.

e) Má zvláštní dar *upozorňovati* bližního na chyby a neuraziti ho. Napomínati a kárati mu není těžké. Má-li se kde vyřídit něco nepříjemného, je dobře poslati tam sankvinika.

f) Při *urážkách* se sice hned rozčilí a podle okolností vybouří v hněvu bez rozmyslu, ale když se vykřičí, je hned zas dobře a *nemstí se*.

2. Sankvinik má některé vlastnosti, jimiž se činí u představených velmi oblíbeným.

a) Sankvinik je povolný a *poslušný*. Slib poslušnosti, který se všeobecně pokládá za velmi těžký, je mu lehký.

b) Je *upřímný* a dovede se u svých před-

stavených bez obtíží *vyjádřiti* o svých těžkostech, o svém duševním stavu, ano i o zahanbujících hříších.

c) Je-li potrestán, nezabírá si to příliš. *Neumí vzdorovati.*

Se sankvinickými podřízenými představení dobře vycházejí, ale musí se míti na pozoru. Sankviničtí podřízení umějí představeným lichotiti a to může býti velmi nebezpečno klidnému společnému životu. Také nesmějí choleriky a zejména melancholiky, poněvadž jsou uzavření a nedovedou se tak snadno vyjádřiti, představení haněti a sankvinikům před nimi dávatí přednost.

3. Sankvinik je nestálý ve zlém.

Jako v dobrém, tak i v zlém je sankvinik nestálý. Nikdo se nedává tak lehce svésti, ale nikdo tak snadno obrátiti jako sankvinik.

4. Sankvinik se příliš netrápí při protivných událostech.

Mnoho věcí, které melancholikovi pů-

sobívají velký strach a zármutek, se sankvinika vůbec ani nedotkne, protože je optimistou, obtíží nedbá a události raději pojímá v dobrém smyslu. Jestliže je však sankvinik přece něčím dojat a zarmoucen, dovede se brzo rozebrati. Jeho smutná nálada netrvá dlouho, nýbrž ustupuje zas brzo veselosti.

Tyto dobré vlastnosti působí, že dobrý sankvinik ve společném životě, na příklad v ústavech, v seminářích nebo v klášterích, mnohem snáze se vpravuje a lépe překonává obtíže společného života než cholerik nebo melancholik. Sankvinikové se snášejí pěkně i s takovými lidmi, kteří mají těžkou povahu a s kterými je ne-
snadno vyjítí.

V. Jak se má sankvinik sám vychovávat?

1. Sankvinik se musí učit mnoho *přemýšletí* jak ve věcech duchovních, tak pozemských. Zvláštní péči věnuj duchovním cvičením, při kterých se uvažuje, tedy rozjímání, duchovnímu čtení, obecnému a zvláštnímu zpytování svědomí, rozjímání při modlitbě sv. růžence, častému pa-

matování na přítomnost Boží. *Rozptýlenost jest neštěstím sankvinikovým; vnitřní život jeho spásou.*

Při pozemských věcech si stále opakuj: „Ani si nemůžeš tu věc dost rozmyslit — všimni si všeho na ní — uvaž obtíže, jež se ti mohou naskytnouti — nebuď tak příliš důvěřivý a neoddávej se tolik blaživým nadějím.”

2. Sankvinik musí denně *umrtvovati smysly*. Musí tedy ovládati oči, uši a jazyk, otužovati hmat, varovati se mlsnosti.

3. Sankvinik musí přijímati poučení od dobrých lidí (ne od zlých!) a *dáti se vésti*. Schram píše: „Jsou-li sankvinikové chránění, stanou se světci. Dobrou hradbou pro sankvinika je denní pořádek, ve společném životě zachovávání domácího řádu (řeholních stanov).”

4. *Dlouhá duchovní vyprahlost* je pro něho zkouškou velmi spasitelnou, neboť jí se tříbí jeho nezdravý citový život.

5. Sankvinik vzdělávej své *dobré vlastnosti*, tedy lásku k bližnímu, poslušnost, upřímnost, vnitřní veselost, a zušlechťuj své přirozeně dobré vlastnosti nadpřirozeným dobrým úmyslem. Ustavičně pře-

máhej chyby, ke kterým se přirozeně více kloníš, tedy marnivost, samolibost, sklon k zvláštnímu přátelství, smyslnost, ctižádost, lehkomyšlnost, povrchnost, nestálost.

VI. Čeho třeba zvláště dbáti při výchově sankvinika a při zacházení s ním?

Výchova a zacházení se sankvinikem jsou dosti snadné. Na sankvinika dobře dozírej, naléhej na to, aby začaté práce vždy také dokončil, nespoléhej na jeho výpovědi, předsevzetí a sliby. Přihlížej hodně k tomu, koná-li své práce opravdu pečlivě, netrp lichocením od něho a varuj se, abys mu pro jeho ochotné chování nedával přednost před jinými. Rovněž nezapomínej, že sankvinik u sebe neudrží to, co se mu řekne nebo co na nás vidí, nýbrž to poví dál. Dobře si tedy rozmysli, nežli sankvinika učiníš svým důvěrníkem.

Při výchově *sankvinického dítěte* třeba dbáti:

1. Povzbuzuj je k *sebepřemáhání*, zvláště k ovládání smyslů, k vytrvalosti v práci a v zachovávaní pořádku.

2. Měj je pod přísným *dozorem a vedením* a chraň je pečlivě před špatnými druhy, poněvadž se dá snadno svést.

3. Neutlumuj jeho *veselosti*, ale udržuj ji v mezích.

Hlava čtvrtá.

LETORA MELANCHOLICKÁ

I. Podstata melancholické letory.

Duše melancholikova bývá tím, co na ni působí, rozrušována *slabě*. Odpor je *slabý*, někde téměř není. Ale tento slabý dojem zůstává v duši *dlouho* a bývá opětovány-mi dojmy ponenáhlu zesilován, až konečně duši prudce rozruší a stěží jej lze odstraniti. Dojmy v duši melancholikově jsou jako kůl, který novými a novými ranami čím dál tím hlouběji se vráží do tvrdé půdy, až vězí pevně v zemi a stěží se dá vytrhnouti. Této zvláštnosti melancholikovy se musí zvláště dbáti. Jí lze vysvětliti ledaco, co by se jinak v chování melancholikově dalo vysvětliti těžko.

II. Základní nálady melancholické duše, jak dobré, tak i zlé.

1. Náklonnost k přemýšlení.

Myšlení melancholikovo se snadno stá-

vá přemýšlením. *Zkoumá daleko a široko*, ztrácí se rád v minulosti a zabývá se opět událostmi již dávno prožitými. Jde *do hloubky*, nezůstává na povrchu, pátrá po příčinách a po souvislosti věcí, hledá zákony, jež působí v lidském životě, zásady, podle nichž má člověk jednati. Zasahuje daleko, proniká do budoucnosti, vystupuje k věčným věcem.

Má velmi *bohatý a měkký citový život*. Co myslí, prociťuje též v srdci. Jeho přemýšlení bývá provázeno tajemnými tužbami. Často se mocně uvnitř vzrušuje, ano hluboce otrásá, přemýšlí-li zejména o duchovních věcech nebo o svých plánech. Avšak vlny svého mocného vzrušení dávají navenek sotva znáti.

Nevzdělaný melancholik upadá v dumání a snění, staví rád vzdušné zámky, poněvadž nedovede rozluštit mnohé otázky, které se mu vnucují.

2. Lá s k a k s a m o t ě.

Melancholikovi není mezi lidmi dobře. Miluje mlčení a samotu. Poněvadž bývá velmi ponořen sám v sebe, uzavírá se

vnějšímu světu a užívá špatně svých smyslů (očí, uší). Ve společnosti se stává snadno nepozorným. Poslouchá jen napolo, právě proto, že se oddává svým vlastním myšlenkám. Špatně si pamatuje osoby, protože svých smyslů dobře neužívá. Nepozdravuje svých známých, protože dumá i na ulici. Pro špatné užívání smyslů a pro své snění mívá melancholik mnoho nehod v denním životě a při práci.

3. Vážné pojmání života a náklonnost k smutku.

Melancholik pozoruje věci vždy s vážného stanoviska. V jeho nejhlubším nitru je vždy jakási tesknota (vnitřní pláč). To není proto, že by byl melancholik nemocen nebo churav, jak mnozí tvrdí, nýbrž proto, že má v sobě hlubokou a živou touhu po Bohu a po věčných věcech, ale ustavičně je poután zemí a tělem. Melancholická duše se cítí na světě cizí a teskní po věčné domovině.

4. Náklonnost ke klidu.

Letora melancholická je letora *trpná*.

Melancholik nemá tedy té živosti, rychlosti, snahy o přednost a o činnost jako choleric a sankvinik, nýbrž je zdlouhavý, rozvážný, opatrný, je těžko jej přivést k hbitému jednání a má patrný sklon ke klidu, k nečinnosti. Z tohoto trpného směru melancholika vysvětluje se také jeho velký strach před utrpením a jeho bázeň před vnitřní námahou a před sebezáporem.

III. Zvláštnosti melancholiky.

1. Melancholik jest uzavřený.

Nesnadno se přidružuje k cizím lidem a u neznámých mnoho nemluví. Ztěžka otvírá své nitro, obyčejně jen u těch, ke komu má důvěru. Nesnadno také nalézá správný výraz, aby svůj vnitřní stav vyjádřil. Často by se chtěl svěřiti, poněvadž se mu skutečně uleví, když se svěří s chmurnými, těžkými myšlenkami, které ho tíží, takovému člověku, který s ním dobře smýšlí. Ale má-li se s tím skutečně svěřiti, musí přemáhati mnoho vnitřních obtíží, a když se přece jednou svěří, počíná si při tom tak nešikovně, že přece ne-

nalézá pokoje. Takové zkušenosti činí melancholika ještě uzavřenějším. Tuto zvláštnost melancholikovu musí vychovatel znáti a míti na zřeteli. Jinak se bude dopouštěti velkého bezpráví a křivdy na svých melancholických svěřencích. Sv. zpověď bývá melancholikům obyčejně těžkou, sankvinikovi lehkou. Melancholik se *chce* vyjádřit, ale *neumí* to, cholerik se naopak vyjádřiti *umí*, ale *nechce*.

2. Melancholik je neodhodlaný.

Melancholik se dlouho nemůže k ničemu odhodlati pro přílišné úvahy, z bázně před obtížemi, ze strachu, že by se jeho plán nebo práce mohly nepodařiti. Rozhodnutí nebo práci rád odkládá. Co by mohl vykonati hned, nechává na zítřek nebo na pozítřek, nebo snad až na příští týden. Pak na to zapomíná a tak se stává, že potřebuje celé měsíce na něco, co by se mohlo vykonati za hodinu. Melancholik nikdy nebývá hotov. Některý melancholik potřebuje léta k tomu, než si ujasní své řeholní povolání a než skutečně do kláštera vstoupí. Je to člověk promeška-

ných příležitostí. Druzí jsou už dávno za příkopem, a on se stále ještě rozmýšlí, má-li také přeskočiti a zdali to dovede.

Poněvadž melancholik pozná hloubáním mnoho cest, kterými lze jíti, a protože se těžce odhodlává pro některou určitou cestu, rád jiným povoluje a netrvá svéhlavě na svém.

3. Melancholik je nesmělý a malomyslný.

Je *nesmělý a bázlivý*, má-li začíti novou práci, vyříditi nepříjemný vzkaz nebo se odebrati na nezvyklé působiště. Melancholik má silnou vůli i vlohy a sílu, ale velmi často nemá ani trochu *odvahy*. Proto se říkává: Melancholika musíme do vody hoditi, potom se již naučí plovati. Potká-li se melancholik při svých podnicích s obtížemi, třeba nepatrnými, stává se *malomyslným* a nejraději by všechno pověsil na hřebík, místo aby přemáhal nesnáze a nezdar vyrovnával a napravoval zvýšeným úsilím.

4. Melancholik je zdlouhavý a těžkopádný.

Melancholik je zdlouhavý a) *v myšlení*. Musí si napřed všechno pomalu rozmysleti, než si dovede utvořiti klidný úsudek. b) *v řeči*. Musí-li *rychle* odpověděti nebo promluvit *v rozpacích*, aneb bojí-li se, že by na jeho odpovědi mohlo záviseti mnoho, stává se neklidným, nenalézá vhodné slova a odpovídá obyčejně nesprávně nebo nedostatečně. Pro svou těžkopádnost v myšlení častěji v řeči klopýtá, věty nedopovídá, užívá nesprávných obrátů v řeči, hledá správný výraz. c) *v práci*. Pracuje pečlivě a důkladně, ale jen tehdy, když se naň nenaléhá a když se mu dá k tomu čas. Melancholik sám ovšem tomu nevěří, že je zdlouhavým pracovníkem.

5. Pýcha melancholikova.

Pýcha melancholikova má zvláštní ráz. Melancholik se nesnaží o čest a uznání, naopak, má jakýsi odpor proti tomu, aby vystupoval do veřejnosti a dal se chváliti, ale bojí se velmi *zahanbení a pokoření*.

Ustupuje často do pozadí, a proto se zdá skromný a pokorný. Ve skutečnosti však jest jen proto zdržlivý a netlačí se do popředí, protože se bojí ostudy. Při práci, v úřadech dává přednost jiným, také méně schopným, ano i neschopným, ale v srdci ho to přece trápí, že ho odstrčili a jeho vlohy neocenili. Na tuto vnitřní nespokojenost, jež pochází z pýchy a vězí hluboko na dně duše, jakož i na svou velkou citlivost při nepatrných zahanbeních musí melancholik velice dávatí pozor, chce-li se státí opravdu dokonalým.

Z toho, co bylo řečeno, vyplývá, že je těžko obcovati s melancholikem. Pro své zvláštnosti bývá někdy zneužíván. Často se s ním jedná nesprávně. Melancholik to dobře cítí a stává se tím ještě vážnějším a samotářštějším. Má málo přátel, protože mu jen málokdo rozumí a protože jen málokomu věnuje důvěru.

IV. Dobré vlastnosti melancholiky.

1. Melancholik koná lehce a rád vnitřní modlitbu.

Melancholikovo vážné pojmání života,

jeho láska k samotě a náklonnost k přemýšlení napomáhají mu neobyčejně, aby se naučil vnitřní modlitbě. Melancholik má skoro přirozený sklon ke zbožnosti. Když pozoruje věci pozemské, myslí na věci věčné; kráčeje po zemi, pozdvihuje se k nebi. Mnoho svatých mělo letoru melancholickou. Ale melancholik má právě pro svou letoru také nesnáz při modlitbě. V kříži a utrpení lehce malomyslní a pak nemá jeho modlitba důvěry v Boha a stává se velmi roztržitou pro myšlenky malomyslné a smutné.

2. V obcování s Bohem nalézá melancholik hluboký, nevýslovný mír.

Nikdo nerozumí lépe než melancholik slovům sv. Augustina: „Pro sebe jsi nás stvořil, ó Bože, a nepokojné je srdce naše, dokud nespočine v tobě!” Jemné, bohaté myslí melancholikově je v obcování s Bohem neobyčejně blaze. Toto vnitřní štěstí si melancholik zachovává i v utrpení, má-li jen důvěru v Boha a lásku k ukřižovanému Spasiteli.

3. Melancholik bývá často největším dobrodincem lidstva.

Melancholik dovede býti vůdcem k Bohu, dobrým rádcem v těžkých případech, moudrým, důvěryhodným představeným, který s podřízenými dobře smýšlí. Má velký *soucit s nouzí* bližních a *velkou touhu* jim pomoci. Nese-li jej a podpírá-li jej důvěra v Boha, přináší pro bližního mnoho obětí a jest i bouřlivým a pevným v boji za své ideály. Schubert praví o melancholické letoře: „Je to letora, převládající u nejvznešenějších básníků a umělců, nejhlubších myslitelů, nejplodnějších a největších vynálezců a zákonodárců, především však těch duchů, kteří své době a svému národu zjednali přístup k vyššímu, blaženému světu věcí božských, k němuž je samy povznášel neukojitelný stesk po věčném domově.”

V. Špatné vlastnosti melancholikovy.

1. Melancholikové po hříchu strašně duševně trpí.

Poněvadž melancholik v nejhlubším ni-

tru víc než jiní lidé touží po Bohu, pociťuje hřích zvlášť bolestně. Zdrcujícím je pro něho zejména vědomí, že je *těžkým hříchem odloučen* od Boha. Jestliže však melancholik hluboce klesl, povstává těžce, poněvadž je mu svatá zpověď těžká pro zahanbení, jemuž se má při ní podrobiti. Také je pro něho velké nebezpečí, že znovu klesne, poněvadž ustavičným hloubáním o svých hříších si připravuje stále nová těžká pokušení a v pokušení rád se oddává změkčilé smutné náladě; tím se pokušení stává ještě nebezpečnějším.

Setrvání v hříchu nebo opětný pád do hříchu uvádí melancholika do hlubokého trvalého *smutku* a ponenáhlu jej připravuje *o důvěru v Boha a o důvěru v sebe*. Mučí jej myšlenka: „Nemám síly povstati a Bůh mi ani nepomůže, neboť mě nechce; zavrhne mě.“ Tento stav se může stupňovati až *k omrzelosti života* a k zoufalosti. Melancholik by chtěl zemřít, ale bojí se smrti. Konečně se jeho nešťastné srdce vzpírá proti Bohu samému. Činí Bohu trpké výčitky a pozoruje v sobě hnutí *nenávisť a rouhání proti Bohu*.

2. Nemá-li melancholik důvěry v Boha a lásky ke kříži, klesá utrpením do velké malomyslnosti, nečinnosti, ano zoufalství.

Má-li melancholik důvěru v Boha a lásku ke kříži, bývá utrpením, jako nemocemi, nezdarem, pomluvou, nactiutrháním, nespravedlivým zacházením atd., teprve opravdu k Bohu veden a posvěcován. Nemá-li však těchto dvou ctností, je zle. Přijdou utrpení, snad nepatrná, a takový melancholik bez důvěry v Boha a bez lásky ke kříži je hned smuten, zaražen, hněviv a rozladěn. Nemluví nic nebo jen málo, a to obyčejně mrzutě, nevrle a podrážděně. Vyhýbá se lidem a mnoho pláče. Brzo nemá již ani odvahy dále pracovati. Přestanou ho těšiti práce povolání a nejraději by nečinně hleděl do prázdna. Stále jen uvažuje, jak se má na světě zle. Konečně může tento stav přejíti v opravdovou těžkomyslnost a zoufalství.

3. Melancholik, který se poddává svým chmurným náladám, dopouští se mnoha chyb proti

lásce k bližnímu a stává se
bližnímu velmi obtížným.

a) Melancholik snadno *pozbývá důvěry* k bližnímu, zvláště k představeným a ke zpovědníkovi, a to pro nepatrné chyby, které na nich pozoruje, nebo pro maličké domluvy a pro napomenutí, jichž se mu od nich dostává.

b) Bývá uvnitř velmi *pobouřen a rozhorlen na nepořádky* nebo nespravedlnosti, které pozoruje. Příčina jeho rozhorlení bývá často spravedlivá, ale rozhorlení bývá větší, než je potřeba. Melancholik v tom daleko zachází.

c) *Těžko zapomíná na urážky*. První urážky promíjí lehce, ale další urážky mu vnikají hluboko do duše a těžce je snáší. Uražený melancholik velice vzdoruje a pomýšlí na pomstu. Ano, v melancholikovi povstává snadno, nikoli najednou, nýbrž ponenáhlu, mocný odpor proti osobám, od kterých mnoho vytrpěl, od kterých musí něco snášeti, na kterých nemůže něco vystáti. Ten odpor bývá tak mocný, že se na ty osoby nemůže ani podívat, nechce s nimi mluvit a již při vzpomínce ~~na ně~~

je podrážděn a rozrušen. To přestává teprve tehdy, když je melancholik od těch osob prostorově oddělen, a i v tom případě teprve po měsících, snad až po letech.

d) Je velmi *nedůvěřivý*. Má zřídka k někomu důvěru a stále se bojí, že se s ním dobře nesmýšlí. Proto často a bezdůvodně bližního nelaskavě a nespravedlivě podezřívá, větrí zlé úmysly tam, kde se mu prokazuje dobro, a bojí se nebezpečí, kterých ani není.

e) *Dívá se na všechno příliš černě*. Melancholik si rád při zábavách naříká, upozorňuje vždy na vážnou stránku věci, stěžuje si pravidelně na špatnost lidskou, na smutné časy, na mravní zkázu. Jeho oblíbeným pořekadlem je: „Čím dál tím hůř.“ Také při urážkách, při nezdaru, protivenství vidí věc horší, než je ve skutečnosti. Z toho pochází často přílišný smutek, neodůvodněný vztek a hněv na bližního, hloubání po celé týdny o skutečných nebo domnělých křivdách, které se mu staly. Melancholické, kteří povolují této náklonnosti viděti všechno černě, stávají se konečně *pesimisty*, t. j. lidmi, kteří při všem očekávají špatný konec, *hypochondry*, t. j.

lidmi, kteří při malých tělesných utrpeních ustavičně naříkají a stále se obávají zlých nemocí, a *misantry*, kteří trpí bázní před lidmi a nenávistí k nim.

f) Zvláštní nesnáze působívá melancholikovi, má-li jiné *napomínati* a kárati. Při nepořádcích a nespravedlnostech bývá uvnitř velmi rozrušen a cítí se povinen zakročit. Ale nemá k takové domluvě obyčejně ani *odvahy* ani *dovednosti*. Přemýšlí dlouho, jak to udělá a co při tom řekne, ale když má opravdu mluvit, vážnou mu slova v hrdle nebo napomíná tak opatrně, jemně a zdrželivě, že to ani nelze nazvat pokáráním. V celém jeho chování se jeví, jak je mu zatěžko kárati. Chce-li melancholik ovládnouti svou nesmělost, klesá lehce do jiné chyby, že se totiž vyvádí rozčileně a hněvivě, nevhodnými nebo příliš vážnými slovy, a tak se jeho pokárání opět mine s účinkem. Tato nesnáze při napomínání je největším křížem melancholických *představených*. Nedovedou o ničem promluvit, proto mnohou mrzutost polknou a připustí mnoho nepořádků, ačkoli je svědomí opět a opět napomíná, aby proti tomu vystoupili. Také

melancholičtí vychovatelé mají často velkou slabost, že při chybách chovanců obyčejně dlouho mlčí, a když již konečně haní, činí to tak hrubě a bouřlivě, že chovance nepovzbudí, nýbrž ho učiní malomyslným.

VI. Jak se má melancholik sám vychovávat.

1. Melancholik musí v sobě vypěstiti *velikou důvěru v Boha a velikou lásku k utrpení*. Na tom závisí všechno. Důvěra v Boha a láska ke kříži jsou pilíře, na nichž stojí melancholik tak pevně, že ani při nejtěžších zkouškách nepodlehne špatným vlastnostem své letory. *Neštěstím melancholikovým jest, nenese-li rád svůj kříž. Spásou jeho jest, nese-li svůj kříž rád a ochotně*. Proto má melancholik často mysliti na Boží Prozřetelnost a na dobrotu Otce nebeského, který utrpení posílá jen k našemu dobru, a uctívati vroucně utrpení Páně a bolestnou Matku Boží.

2. Melancholik si má v chmurné náladě pravidelně říkati: „*Není to tak zlé, jak si to představuješ. Vidíš to příliš černě.*”

3. Při odporu, náklonnosti, nedůvěře,

malomyslnosti a skleslosti má melancholik *odporovati hned v začátcích*, aby ty špatné dojmy nevnikly do duše příliš hluboko a pevně se v ní neusadily.

4. Melancholik se musí *pořádně zaměstnávat*, aby neměl času na hloubání. Neúnavná práce ovládne všechno.

5. Melancholik pěstuj dobré vlastnosti své letory, zvláště náklonnost k vnitřnímu životu a vroucí soucit s nouzí bližního, a bojuj vytrvale proti špatným vlastnostem své povahy.

6. Sv. Terezie věnuje v svých spisech zvláštní stať tomu, jak je třeba jednati se špatnými melancholiky. Píše: „Dáme-li si pozor, poznáme, že se zvláště kloní k tomu, aby jednali podle své vůle, aby řekli všechno, co jim napadne, aby si všímali cizích chyb proto, aby tím skryli své vlastní chyby, a aby se v pokoji ponechávali tomu, co se jim líbí.” Sv. Terezie se tu dotýká dvou věcí, na které musí melancholik v sebevýchově zvláště dbáti. Velmi často se uvnitř vzrušuje a roztrpčuje proto, že se v myšlenkách příliš zabývá cizími chybami, a protože by chtěl všechno míti podle své vůle a chuti. Melancholik do-

vede býti velmi rozladěn a skleslý, jestliže mu v nepatrné maličkosti nejde všechno po chuti. Trpí-li melancholik velmi uvnitř, má se tázati sebe sama: Nezabývám se zas příliš cizími chybami? Nevšímej si lidí, ať dělají, co chtějí. Nebo se ti zas něco nestalo po vůli? Hleď se konečně přesvědčiti o pravdě slov „Následování Krista”: „Kde jest kdo, aby měl všechno podle své vůle? Ani já, ani ty, ani jediný člověk na zemi. Nikdo na světě není bez nějaké trampoty nebo tísně, byť i králem byl nebo papežem. Kdo jest, komu se vede poněkud dobře? Jistě toliko ten, kdo dovede pro Boha něco trpěti.” Násl. 1, 22.

VII. Čeho je třeba zvláště dbáti při výchově melancholika a při zacházení s ním?

1. Při výchově melancholika a při zacházení s ním třeba dbáti těchto pravidel:

a) Musíme se snažiti, abychom melancholikovi *porozuměli*. Tomu, kdo nezná zvláštností melancholické letory, bývají melancholické svém chováním často hádankou. Proto musíme melancholickou letoru studovati a zároveň pátrati, jak se jeví

u toho člověka, jak jest u něho vyvinuta. Bez tohoto poznání dopustíme se při jednání s melancholikem těžkých chyb.

b) Musíme se snažiti, abychom si získali melancholickou *důvěru*. To ovšem není snadné a podaří se to jen tehdy, dáváme-li melancholikovi ve *všem* dobrý příklad a máme-li jej opravdu rádi. Jako se uzavřené poupě rozvíjí, když na ně svítí slunce, tak se otvírá melancholická duše, ozařují-li ji paprsky dobroty a lásky.

c) Melancholika musíme *ustavičně pobuzovati*. Drsné pohanění, příkré chování, necitelnost ho sráží, skličuje a ochromuje. Přívětivé přimlouvání a trpělivost s jeho zdlouhavostí mu dodává odvahy a jej posiluje. Melancholik je za tuto vlídnost velmi vděčen.

d) Přidržuj melancholika k práci, ale nepřetěžuj ho!

e) Protože si melancholik všechno velmi zabírá, je snadno v nebezpečí, že své nervy zeslabí. Proto při melancholických podřízených dávej pozor, aby svých nervů úplně nevyčerpali! Nervosní melancholické velmi trpí a nesnadno se zotavují.

Také při výchově *melancholického dítěte*

dbejme, abychom s ním jednali přívětivě, dodávali mu odvahy a přidržovali je k práci. Mimo to je navykejme, aby se v řeči řádně vyjadřovalo, svých smyslů dobře užívalo, a navádějme je k zbožnosti. Velkou pozornost třeba věnovati trestání melancholického dítěte, neboť přehmaty v té věci mívají zlé následky. Dítě se jimi stává vzdorovitým a uzavřeným. Trestej tedy opatrně, dobrotivě a zvláště se varuj i stínu nespravedlnosti!

Hlava pátá.

LETORA FLEGMATICKÁ

1. *Podstata flegmatické letory.* Duše flegmatikova se dojmy rozrušuje jen slabě nebo vůbec ne. Odpor je buď slabý nebo ho není. Dojmy zas brzo mizejí.

2. *Základní nálady* flegmatické duše jsou: a) Flegmatik má málo zájmu o to, co se děje mimo něho. b) Má málo chuti k činnosti, ale velice miluje klid. U něho jde a vyvíjí se všechno velmi zvolna.

3. *Dobré vlastnosti:* a) Flegmatik pracuje pomalu, ale neúnavně, nemusí-li ovšem při práci mnoho mysliti. b) Nerozčiluje se snadno ani při urážkách, ani při nezdaru a utrpení. Zůstává klidným, rozvážným, chladným a má střízlivý, praktický úsudek. c) Nemá velkých vášní ani přílišných nároků, má-li býti spokojen.

4. *Špatné vlastnosti:* a) Velice miluje klid, jídlo a pití, je lenivý a zanedbává povinnosti. b) Nemá energie ani vznešených cílů, ani ne ve zbožnosti.

5. *Flegmatické děti* je těžko vychovávat, poněvadž vnější vlivy na ně působí málo

a samy ze sebe činnými nejsou. Musí se jim všechno učiniti co možná nejsrozumitelnějším a často jim opakovati totéž, aby jim aspoň něco utkvělo. Trpělivě a laskavě je musíme navykati dobrému životnímu pořádku. Tělesné tresty jsou při výchově flegmatických dětí méně nebezpečné a bývají užitečnější než při výchově jiných dětí, zejména cholerických nebo melancholických.

Hlava šestá.

LETORY SMÍŠENÉ

Většina lidí má letoru smíšenou. Takoví lidé mají hlavní letoru na př. cholerickou, ale základní nálady, dobré a špatné vlastnosti hlavní letory bývají mírněny neb stírány působením některé z ostatních tří letor. Obyčejně je člověk na tom lépe, nemá-li letoru čistou, nýbrž smíšenou. Smíšením letor se hrany hlavní letory uhlazují. Abychom snáze poznali vlastní letoru, promluvíme krátce o letorách smíšených.

1. *Cholerickosankvinická letora*. Při ní je vzrušení rychlé, odpor také. Ale dojem není tak trvalý jako u cholerika čistého. Cholerická pýcha je smíšena s marnivostí. Hněv a svéhlavost nejsou tak prudké. Mysl není tak tvrdá, nýbrž měkčí než u čistého cholerika. Je to směs velmi šťastná.

2. *Letora sankvinickocholerická* je podobna cholerickosankvinické, ale vlastnosti sankvinické letory vystupují do popředí. Vzrušení a odpor jsou rychlé a prudké a dojem nezaniká tak rychle jako u čistého cholerika. Sankvinická těkavost,

povrchnost, smysl pro vnější věci a povídavost jsou zlepšeny vážností a pevností letory cholerické.

3. *Letora cholerickomelancholická a melancholickocholerická.* Zde jsou spojeny dvě vážné, vášnivé letory, pýcha, svéhlavost a hněv cholerikův s mrzutou, hrubou a uzavřenou bytostí melancholikovou. Ten, kdo má takovou smíšenou letoru, potřebuje mnoho sebeovládání, aby zachoval klid a aby se nestal břemenem těm, kdo s ním společně bydlí nebo pracují.

4. *Letora melancholickosankvinická.* Dojmy přijímá slabě, odpor je rovněž slabý a dojem neutkvívá tak dlouho jako u čistého melancholika. Letora sankvinická dodává letoře melancholické trochu živosti, přívětivosti, veselosti. Melancholické se sankvinistickým odstíněním jsou dobrosrdeční lidé, měkcí jako máslo, nedovedou nikomu ublížiti, hned je něco dojme, ale zklamou všude, kde je potřebí síly a energie. Sankvinické s melancholickým příděchem jsou podobní, jenže u nich zase více vystupuje do popředí sankvinická povrchnost a nestálost.

5. *Melancholickoflegmatická letora.* S lid-

mi této letory žije se ve společném životě snáze než s melancholiky. Nemívají mrzoutství, zamařenosti a hloubavosti melancholiky, nýbrž spíše klid a malou citlivost flegmatikovu. Takoví lidé se tak hned nepohorší, dovedou snést urážky a jsou tichými, spokojenými pracovníky.

C. J. A. et R.!

OBSAH

Hlava první

O letorách všeobecně	5
--------------------------------	---

Hlava druhá

Letora cholerická	19
-----------------------------	----

Hlava třetí

Letora sankvinická	34
------------------------------	----

Hlava čtvrtá

Letora melancholická	49
--------------------------------	----

Hlava pátá

Letora flegmatická	69
------------------------------	----

Hlava šestá

Letory smíšené	71
--------------------------	----

SVATÁ POVINNOST NAŠEHO NÁRODA

Je pro náš katolický život ponížující, když v seznamech misionářů a misijních sester podle národnosti nemůže se náš národ vykázat ani deseti svými příslušníky (celkem působí v misiích zámořských asi 47.000 misionářů a mis. sester).

Náš národ dosud nesplatil Království Ježíše Krista ani nepatrnou část úroků z toho kapitálu, který dluží Prozřetelnosti Boží za to, že sv. věrozvěsty slovanskými byl také povolán do Církve sv. Kde je naše povinná vděčnost? Mohli bychom si naříkati, kdyby nám byla odňata milost víry, které si tak málo vážíme? Z misijní horlivosti se usuzuje na vnitřní stav katolicismu v národě, poněvadž právě misie u pohanských národů jsou projevem hrdinné lásky k Bohu a vznešeného milosrdenství k bližnímu.

A přece i v našem národě je jiskra ideálního snažení pro Boha a pro sv. Církev, i u nás jsou duše, které by rády, pokorně a obětavě pracovaly v misiích zámořských. Ale nevědí, kam by se přihlásily,

poněvadž u nás dosud nebylo domácích misijních sester, jež by měly za mořem své misijní pole přidělené Svatou Stolicí. Takové dívky nezištné, obětavé, zdravé (věk od 14—28 let) ať se obrátí do kláštera v Přerově na Moravě, Šířava 7. Tamtéž se přijímají dívky, které sice nejsou pro misie zámořské, ale cítí se povolány pro misie vnitřní v našem vlastním národě.

Je velmi mnoho práce i u nás doma. Ale jedno sluší činiti a druhé nezanedbávati. Obětmi života misijního u národů, jež dosud sedí v stínu smrti, třeba prositi Pána Boha, aby požehnal činnosti misijní u vlastního národa zpohanštělého a neodnímal mu světla víry. Kristus Pán pravil: „Dávejte a bude vám dáno!“ To se nevztahuje toliko na pozemské hodnoty a statky! A sv. Otec Benedikt XV. v misijní encyklice z r. 1919 praví zřetelně: „Za každého jednotlivého kněze, kterého pošlete do misií, dá vám Bůh několik důkladných kněží pro vlast.“ Totéž lze říci i o misijních sestrách. Pán Bůh se nedá předčiti velkodušností svých tvorů!

V EDICI SMÍRU VYŠLO:

Alberti, <i>Nová světla</i>		Kč 10.—
Alberti, <i>Pius XI.</i>		Kč 4.—
<i>Bílé květy</i>		Kč 5.50
Dörner, <i>Na rozcestí</i>		Kč 2.—
<i>Duch sv. Terezie Ježíškovy</i>		Kč 18.—
Chautard, <i>Duše veškerého apo-</i> <i>štolátu</i>		Kč 18.—
<i>Květy nejsvětější Svátosti</i>		Kč 8.—
Lajeunie, <i>Anička</i>		Kč 10.—
Lekeux, <i>Markétka</i>		Kč 16.—
Mossong, <i>Apoštolát, na který se</i> <i>zapomíná</i>		Kč 6.—
Paula, <i>Dej mi srdce své!</i>		Kč 10.—
Pfannmüller, <i>Když přišla na svět</i> <i>Láska</i>		Kč 20.—
Plus, <i>Bůh v nás</i>		Kč 15.—
Plus, <i>Myšlenka smíru</i>		Kč 10.—
<i>Ve službách milosrdenství</i>		Kč 3.—
Suberville-Odvalil, <i>Hvězda</i> <i>z Lisieux</i>		Kč 10.—
<i>Po vůni tvých růží</i>		Kč 10.— a Kč 12.—

<i>Za vůňou tvojich ruží . . .</i>	Kč 12.—
Schmidt, <i>Vrchol úcty k Srdci</i> <i>Ježíšovu . . .</i>	Kč 25.—
Wiesen, <i>Laický apoštol. . .</i>	Kč 10.—
Lhande, <i>Mé dítě knězem . . .</i>	Kč 15.—
Willam, <i>Pán Bůh na návštěvě .</i>	Kč 4.50
Koenders, <i>Novena k sv. Terezii</i>	Kč 1.50
Obrázek Aničky z Quigné . .	Kč 0.20
Obrázek Nep. Poč. P. Marie .	Kč 0.20
Litanie k sv. Terezii . . .	Kč 0.20
Modlitba o lásku k bližnímu .	Kč 0.20
Modlitba za zpovědníka česká	Kč 0.20
Modlitba za zpovědníka slovenská . . .	Kč 0.20
100 výtisků . . .	Kč 15.—
Modlitba za exerciční hnutí .	Kč 0.10
Obrázek svaté Terezie v den I. sv. přijímání . .	Kč 0.10
100 výtisků . . .	Kč 7.50

ČTVERO LETOR

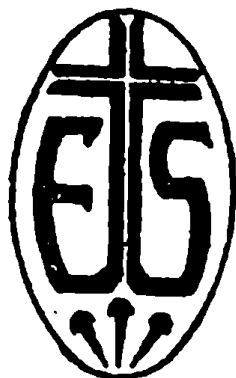
Napsal Konrád Hock

Přeložily a vydaly

Sestry Neposkvrněného Početí P. Marie

v Přerově na Šířavě 7.

L. P.

1931

Vytiskla garm. Ratio

Společenská tiskárna

v Přerově, Masarykovo